

Celek a části

Ladislav Hejdánek

jedná se o část původního dokumentu:

[2007](#)

- ♦ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 5. 7. 2007
- ♦ philosophical diary – record, Czech, origin: 5. 7. 2007

Celek a části

Myslitelé, kladoucí důraz na důležitost „celek“, obvykle zdůrazňují, že celek je víc než úhrn jeho součástí. Málokdy se však zdůrazňuje také obráceně, že každá tzv. část celku je zároveň něčím více, ale i něčím méně, než (by) byla, pokud by se nestala částí tohoto celku. A to samozřejmě znamená, že „část“, která je do nějakého celku zapojena a teprve tím se stává jeho částí, se nutně proměňuje a nezůstává tím, čím byla před oním zapojením do celku. Zde ovšem musíme zároveň upozornit na to, že formulace, které jsme použili, by mohla vést k omylu, pokud bychom původ (zdroj) onoho zapojení hledali pouze mimo to, co se pak mělo stát částí celku (nebo dokonce i mimo onen celek sám). To, co ještě není částí většího celku, ale co se takovou částí může stát, nemůže být k této „proměně“ donuceno, ale není v takové proměně ani pasivním, netečným prvkem či materiálem. Zdá se dokonce, že aktivní směřování toho, co se má nebo může stát součástí celku, k takovému zapojení do celku, je ne-li primárně, tedy nepochybně zásadně důležité, neboť onen celek nemůže vzniknout jinak než tak, že před tímto vznikem ještě „není“ (celkem, a to znamená, že vůbec není, neexistuje). Jsou to tedy nejdříve ony „budoucí části“ celku, které musí být iniciativní jako první, tedy dříve než celek sám. Ale žádná z těch částí není schopna sama o sobě onen celek „vytvořit“, ani jeho „bytí“ (časové, událostné bytí) nastartovat. Jak tedy může vlastně takový celek „vzniknout“, jak se může začít událostně „dít“? Jen tak, že se ony „ještě ne-části“ nechají oslovit nepředmětnou výzvou „ryzí budoucí“ tohoto ještě nenastartovaného (a tedy neexistujícího) celku, že se několik z nich (potřebné množství) jakoby sejde a shromáždí k spolupráci na tomto „úkolu“, a že to udělají tak, jak to právě v té chvíli a v tom rozložení okolností odpovídá jejich možnostem. Nebýt této „výzvy“, neměly by ony pozdější „části“ žádnou možnost se sejít, shromáždít k uskutečnění „celku“, ale ta výzva nemůže být chápána aristotelsky jako předem hotová, „daná“, „uložená“ „forma“, které čeká jen na uskutečnění, tj. provedení přesně tak, jak to „forma“ předepisuje. Právě proto musíme předpokládat, že nastartování celku (jakožto vnitřně integrovaného událostného dění) nemůže jednostranně záležet ani pouze na oněch ještě neintegrováných budoucích „částech“ celku, ani pouze na oné nepředmětné výzvě, které ony budoucí „části“ budou „poslušny“ a na kterou budou „odpovídat“ svou spoluprací na uskutečňování, na událostném dění nastartovaného celku.

(Písek, 070705-2.)